

การวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญวิวัฒนาการมาจากแนวความคิดของประเทศอังกฤษในเรื่องการประเมินราคาเมื่อประมาณ 250 ปีก่อน และพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเป็นรูปแบบหนึ่งของการระบุข้อพิพาททางเลือก โดยนำมาใช้กับปัญหาหรือข้อพิพาททางเทคนิค การวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะสำคัญหลายประการแตกต่างจากการระบุข้อพิพาททางเลือกรูปแบบอื่น แต่ก็สามารถนำมาปรับใช้ร่วมกันได้ในลักษณะเป็นกระบวนการเสริมของการเจรจา โกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท หรือการอนุญาโตตุลาการได้ การวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญมีจุดเด่นในเรื่องความรวดเร็วของกระบวนการและสามารถบังคับตามคำวินิจฉัยของผู้เชี่ยวชาญได้ แต่มีจุดด้อยในเรื่องการบังคับตามคำวินิจฉัยในลักษณะระหว่างประเทศ

ในต่างประเทศ พบว่า ประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมันได้นำกระบวนการนี้มาใช้อย่างแพร่หลาย ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำกระบวนการนี้มาใช้อย่างจำกัดเฉพาะการประเมินมูลค่าความเสียหายตามกรรมกรรมประกันภัยเท่านั้น นอกจากนี้ หอการค้านานาชาติยังมีการให้บริการเกี่ยวกับการวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย สำหรับการวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญภายใต้กฎหมายไทยนั้นประสบกับปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติรองรับเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญไว้โดยเฉพาะ ถึงแม้ว่าอาจนำกฎหมายในปัจจุบันมาปรับใช้ได้บางเรื่องก็ตาม แต่ไม่อาจทำให้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสพผลตามความประสงค์ของคู่กรณี สมควรบัญญัติกฎหมายและออกข้อบังคับเพิ่มเติม เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคคลและสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการนี้สามารถนำมาใช้ได้จริงและเกิดผลเป็นที่พอใจแก่คู่กรณี

Expert Determination has been evolving from the concept of valuation in England since approximately 250 years ago and it is now a form of Alternative Dispute Resolutions, which can be applied to technical problems or disputes. Despite its essential characteristics, which are different from those of other Alternative Dispute Resolutions, it can be applied to another as an additional procedure, by using decisions of expert as grounds for a later Negotiation, Conciliation, Mediation or Arbitration. Expert Determination has its advantage in speedy procedure and enforceable decision. Nevertheless, decision of expert may be its drawback when enforcement is to be sought internationally.

In the United States of America, Expert Determination is used only in appraisal of damages arising from insurance policy. However, in England and Germany, it has been used widely in any dispute. Furthermore, services of Expert Determination are also provided by International Chamber of Commerce. In Thailand, Expert Determination has encountered many difficulties and restrictions, this is because, there is no specific provision regarding Expert Determination. Though Expert Determination is recognized in Thai legal system by general principles of law of contract, it cannot be enforced effectively with due respect to the will of parties. Therefore, it is necessary to issue specific provisions for Expert Determination and to publicize information and understanding to people and institution concerned, in order to provide effectiveness to Expert Determination and satisfaction to parties.